

L.J. Ross

A person in a canoe is silhouetted against a dark blue, starry night sky. The person is in the center of the frame, holding two oars. The water is calm and reflects the stars and the person. The background shows a dark forest line under a starry sky.

TAMSUS
DANGUS

INSPEKTORIAUS RAJENO DETEKTYVAS

Nors tai beprotybė, bet joje esama nuoseklumo.*

— Viljamas Šekspyras

*Egzistuoja tik atomai ir tuštuma; visa kita tėra
nuomonė.*

— Demokritas

* „Hamletas“, vertė Alfonsas Nyka-Niliūnas.

Prologas

Kilderio miškas, 1981 m.

Dankano Grėjaus mirties naktį dangus buvo nusėtas žvaigždžių. Vaikinukas žvelgė į jas iš gilaus dumblino plyšio alsiai gurguliuodamas; jis ėmė skęsti savo paties kraujyje.

— Negalime jo šitaip palikti!

— *Užsičiaupk!*

Dankanas girdėjo jų balsus, sklandančius žvarboje virš lūženų ir griuvėsių krūvos, likusios iš kadaise čia stovėjusios akmeninės sodybos. Prie griovimo zonos gal ir buvo „draudžiama artintis“, bet reta vielinė tvora — per menka užtvara jiems atbaidyti, juolab kad čia galima naršyti dulkėtuose griuvėsiuose, stovyklauti ir rūkyti, nesibaiminant būti užkluptiems.

Draugai.

Dankanas ėmė springti, lūpų kampučiuose sproginėjo kraujo burbulai. Draugų pokalbis nutolo, jis vaizdavosi plaukiąs po vandeniu, artėjant mirčiai plūduriavo ant kūną supančių švelnių bangelių.

— Tai buvo nelaimingas atsitikimas! Pasakysime jiems, kad tai — nelaimingas atsitikimas. Juk tu netyčia, t-tiesa?

Stojo trumputė pauzė.

— Ne, žinoma, nenorėjau.

— Gerai, jei paskubėsime, spėsime iškvieti pagalbą...

— Jau vėlu, Drimba. Jis miręs.

— Aš dar girdžiu jį...

— Netrukus mirs, — nekantriai atkirto antrasis. — Žinai, kas nutiks, jei kam nors papasakosime. Jie suvers kalnę mums ir abu pasodins.

— Bet aš nieko nepadariau...

— Juk padėjai atsikratyti kūno? Įstūmei jį į tą skylę, ant tavo rankų — jo kraujas.

Drimba nuleido žvilgsnį ir garsiai pravirko iš gailėsčio sau.

— *Užsičiaupk!* Niekas neturi sužinoti, o juo labiau farai. Tau tereikia prikąsti savo ilgą liežuvį.

— Gal jie mumis patikėtų...

Tačiau abejonės sėkla jau buvo pasėta ir jie abu tą žinojo.

— Klausyk, mes jau niekuo nebegalime jam padėti. Nori sugadinti man gyvenimą — sau taip pat — vien dėl to, kad Dankanui susipynė kojos?

— Jis tikrai nugriuvo?

Viltis ašaringame Drimbos balse išdavė troškimą nubraukti siaubingą tiesą ir pakeisti ją alternatyvia tikrovės versija, kurioje Dankanas pats buvo kaltas dėl savo mirties.

— Jam pavažiavo stogas, aišku? Dankas nekantravo pasiglemžti viską, ką radome. Sakiau, kad galėtume pasidalinti trise, bet jis norėjo viską pasilikti sau. Norėjo skuosti atgal į kaimą, viską nušvilpti, kol statėme palapines. Aš tik bandžiau atsiimti, kas mums priklausau, o jis suklypo ir vožėsi į akmenį.

Melas, bet dabar tai jau nesvarbu. Sunkus akmuo, kuriuo buvo suknežinta Dankano kaukolė, riogsojo nusviestas į nuolaužas, aplipęs krauju ir plaukais, bet jo niekas nerai, kaip ir lenktinio peiliuko, kuriuo užbaigė pradėtą darbą.

Gal visai neprasta mintis būtų šmirkštelėti juo ir Drimbai.
Pernelyg rizikinga.

— Niekas nežino, kad mes čia. Jei paskubėsime, niekas net nepastebės, jog buvome išėję. Netrukus čia viską apsems vanduo.

Dankanui vaduojantis mirtimi jų balsai virto tolimu gausmu, o žvaigždės akimirką pritemo. Jis sumirksėjo, sutrūkčiojo veido raumenys, sutelkus paskutines pastangas išgyventi, kūną supurtė konvulsijos. Dankanas tarėsi išgirdęs verksmą — vaikiškas žliumbimas raižė slėnio tylą. Tada sekė dar daugiau grubių, grasinimais paaštrintų žodžių. Galiausiai ausyse suspengė tylą ir pirmas sunkus akmuo dunkstelėjo į koją, įskeldamas kaulą.

Dankanas nieko nepajuto.

Pasipylė daugiau akmenų, jiems skubant palaidoti jį tižioje žemėje; Dankanas stebėjo juos iš savo nejudančio kiauto, jo veidas it kaukė bolavo purve.

— Atleisk, Dankai, — tarėsi išgirdęs Drimbos atsiprašymą.

Žvaigždės paskutinį kartą aptemo, pasaulis pranyko ir neliko nieko, tik juoda, tuščia bedugnė.

1984-ųjų Kalėdos, po trejų metų

Jie sėdėjo vienas šalia kito ant rasotos žolės, atsigręžę į naujaji dirbtinį ežerą, apsupti pažįstamų veidų — draugų ir kaimynų, susirinkusių pažiūrėti, kaip Šiaurės pašvaistė suliepsnos naktiniame danguje. Nusivilti neteko, mat pašvaistės spalvos šoko it kaleidoskope, tokio grožio kaip gyvi nebuvo regėję.

Kaimo gyventojai spietėsi būreliais aplink juos, šilti žieminiai paltai ir šalikai slopino jų balsus. Garavo termosai su karšta arbata, retsykais nugriaudėdavo juokas. Kažkas atsinešė radijo imtuvą, iš šio sklido traškanti „Band Aid“ melodija, populiariausia šių metų kalėdinė daina.

Porelė nekalbėjo, tik stebėjo raibuliuojančių šviesų atspindį ežere, galvodami apie tai, kas paslėpta giliai dugne.

— Jie jau liovėsi ieškoję, — sukuždėjo Drimba.

— Žinau.

— Manai, jau viskas? Gal... galime apsimesti, kad nieko nenutiko?

— Negalime. Dabar viskas kitaip.

Jie pakėlė akis į dangų ir pajuto viduje kažką švelniai spragtelint į savo vietą — atsiskleidė lig šiol nepažinta jų esybės dalis. Nebereikėjo apsimetinėti ir gėdytis reikšmingiausios savo gyvenimo akimirkos, išskyrusios juos iš bandos.

— Tu nesupranti, Drimba. Dabar mes esame ypatingi. Superžmonės ar panašiai.

— Kaip suprasti?

— Nežinau... — Sunku paaiškinti neįtikėtiną, svaiginantį galios pojūtį. — Paprasčiausiai kitokie. Aukščiau visų kitų.

Dangus žibėjo įvairiais žalios ir mėlynos atspalviais, mirgančiais ant raibuliuojančio vandens. Prabėgo treji metai, Dankano mirtis nesukėlė didelio atgarsio, juolab dabar, pasklidus gandams, neva jis pabėgęs iš namų. Dar po pusmečio Dankanas taps tik tolimu prisiminimu.

Niekas negali jiems nieko padaryti — nei dabar, nei kada nors.

1 skyrius

*Kilderio dirbtinis ežeras, 2016 m. rugsėjo 30 d.,
penktadienis*

Po trisdešimt dvejų metų

Virš sidabru tviskančio vandens ribuliuojanti migla tįso kranto link, prasiskverbdama pro dirbtinį ežerą juosiantį tankų mišką, nusidriekusi į toli, kiek akys užmato. Saulė ryškiomis spindulių šukėmis smagstė ramų rytą, nesigirdėjo nė garso, išskyrus tylų vandens teškenimą į žvirgždą.

Liza Houp stovėjo ant ilgos medinės priplaukos su nardymo kostiumu ir visa įranga bei įtariai žvelgė į ramų vandenį.

— Atrodo labai *labai* šalta.

— Panėrusi šalčio beveik nejusite, — žvaliai atrėmė nardymo instruktorius, toliau tikrindamas deguonies balionus nediduko motorlaivio denyje.

Lizos juosmenį apsvijusi ranka padrąsinamai spustelėjo.

— Persigalvojai?

Ji atsiduso, prisiminusi, kaip Oliveris, nutaisęs tokį pat įtikinamą balsą, įkalbėjo ją paaukoti šeštadienio rytus nardymo su akvalangu kursams Kilderio pakrantėje. Sakė: *Bus visai kaip Raudonojoje jūroje, tik daug arčiau namų.* Dar žadėjo: *Kartu gausime nardymo sertifikatų.*

Liza giliai atsiduso, iškvėptas oras šaltyje pavirto debesėliu.

— Na, jei jau atvažiuome...

— Teisingas požiūris! — Oliveris skambiai pakštelėjo merginai į lūpas. — Žmonės kalba, kad apačioje slepiasi pamiršti kaimai, pilni įvairiausių lobių. Ar ne tiesa, Fredi?

Instruktorius krapštėsi su naro kostiumo užtrauktuku. Pasakojimai, kad po vandeniu stūkso kaimai-vaiduokliai, it kokia prasčiokų Atlantida viliojo turistus, nors visi žinojo, kad senieji pastatai ir ūkiai buvo nugriauti prieš užtvindant naująjį dirbtinį ežerą devintojo dešimtmečio pradžioje.

Ko gero, tai vadinama pažanga, pamanė instruktorius.

Vis dėlto nepakenks pritarti legendai, jei tai reikš, kad klientai parekomenduos nardymo kursus dar keliems savo draugams mieste.

— O taip, — atsikrenkštė instruktorius. — Apačioje stovi sena bažnyčia, kalbama, kad nuplaukus į tam tikrą vietą galima išgirsti skambant varpus.

— Tikrai? — Oliverio akys sužibo. — Nagi, Liza, neriam ir patys pažiūrėsim.

Jaudulys trumpam nugalėjo hipotermijos baimę, Fredis padėjo porelei įlipti į „Svajonės“ denį, darkart patikrino jų įrangą ir įjungė variklį.

Ledinis vanduo užėmė kvapą, bet tai buvo niekis, palyginti su sukrėtimu, kurį jie patyrė nunėrę į dirbtinio ežero gelmę.

Fredis plaukė pirmas, naujokai sekė iš abiejų šonų; instruktorius užtikrintai nėrė žemyn ilgos patirties nugludintais grakščiais judesiais, po savęs palikdamas burbulų juostą. Iš paskos plaukianti porelė išpūtė akis, kai tarp žolių šmėkštelėjęs žuvų

guotas pažiuro aplink juos; jaunuoliai pratinosi prie žemėjančios temperatūros, stengėsi kvėpuoti lėtai ir taupyti deguonį.

Išvydę žvalų instruktoriaus mostą, Oliveris su Liza pasuko į kairę ir plaukė drumzlinu vandeniu tol, kol pasiekė atvirą plotą, kur dugnas smigo žemyn giliausioje ežero vietoje. Vanduo čia buvo skaidresnis, todėl prieš narų akis atsivėrė milžiniškas vandens telkinys — vien nuo jo dydžio naujokus sekundėlę sukaustė panika.

O jei nutiks kas nors blogo?

Pajutęs jų jaudulį, Fredis ženkle parodė „viskas gerai“ ir linktelėjo į tą pusę, kur, regis, gulėjo vienas ant kito suvirtusių akmenų krūva. Matėsi tik šešėliuose skendintis akmenų kontūras, mat natūrali šviesa, kitaip nei seklumoje, taip giliai nesiekė, todėl instruktorius bakstelėjo į žibintuvėlį, pritvirtintą prie nardymo kostiumo gobtuvo, ir palaukė, kol naujokai paseks jo pavyzdžiu. Panėrę dar giliau jie atsidūrė didelės sodybos griuvėsiuose. Dalis sienų buvo išlikusios ir žymėjo, kur kadaise buvo virtuvė ar svetainė; Fredis parodė purve paskendusios skardinės kontūrą ir šviesoje žybtelėjusią sidabrinę šakutę. Tyklus povandeninis kraštovaizdis su nykiomis praeities liekanomis atrodė užburiančiai; narai išsiskyrė ir ėmė tyrinėti jo paslaptis, pasišviesdami kelią šokčiojančia žibintuvėlių šviesa.

Po kelių minučių Fredis juos pasikvietė, pabaksnojo į laikrodį ir iškėlė nykščius, duodamas ženklą, kad laikas po truputį kilti į viršų. Liza linktelėjo, atsistūmė nuo šalia stūksančio akmens ir riktelėjo, išleisdama burbuliukų spiečių, mat akmuo nusirito, sukeldamas dumblo laviną. Mergina ėmė pašėlusiai spardyti, kad iškiltų iš ją prarijusio rudų nuosėdų debesio,

temdančio žibintuvėlio švieselę ir trukdančio orientuotis bei suprasti, ar juda teisinga kryptimi.

Lizos alsavimas ėmė trūkčioti, ją smaugė baimė. Mergina mostagavo rankomis pamiršusi mokymus ir, pasidavusi akiai panikai, kerėpliškai kapanodamasi bandė iškilti į paviršių.

Kažkas brūkstelėjo Lizai per koją, ji pabandė nusipurtyti kliūtį. Atsisukusi pažvelgė į tamsų vandenį ir, prisisklaidžius purvui, pastebėjo, kas pakilo nuo dugno.

Į viršų tiesėsi sulinkusi ranka, apaugusi storu durpių sluoksniu, nuo vandens slėgio bemat subyrėjusiu į dulkes. Liza iš siaubo išpūtė akis, išvydusi persikreipusį paauglio kūną su šiurpiai išsilaikiusiu veidu, kuriame vietoj akių žiojėjo juodos skylės.

Mergina suklykė ir ėmė kristi žemyn į tamsą, ištiestų rankų link.

Daktarė Ana Teilor grūmėsi su kaprizingo seno universiteto autobusiuko pavarų svirtimi ir prisiekinėjo sau, kad tai *tikrų tikriausiai* paskutinis kartas, kai ji savanoriškai pasisiūlė pravesti studentams savaitgalio kursą su nakvyne. Priekinį stiklą nusėjus dulksnos lašeliams, Ana mėgavosi prisiminimais apie medaus mėnesiui išnuomotą privačią vilą, kurioje kartu su naujuoju vyru gyveno pastarąsias tris savaites, ir deginosi tropikų rojuje. Jie kartu leido ilgas tingias dienas bemaž nieko neveikdami, mėgaudamiesi vienas kito draugija ir kurdami ekstravagantiškus planus, kaip abu mes darbus ir plaks kokteilius egzotiškame bare arba susiras kitą, ne ką mažiau ekstravagantišką užsiėmimą. Deja, kaip ir visi geri dalykai, medaus mėnuo baigėsi,

o dabar jos laukė ilgas savaitgalis vietovėje, galinčioje pasigirti statistiškai didžiausiu vidutinišku kritulių kiekiu visoje šalyje.

Ana užmetė akį į užpakalinio vaizdo veidrodėlį, kuriame atsispindėjo ant sėdynių sukritusi marga istorijos magistrantų kompanija, ir ėmė vaizduotis, kokios bus kelios ateinančios dienos Kilderyje. Kelionė į vakarus iš Niukaslo prie Taino buvo labai vaizdinga: jie važiavo pro plačiai nusidriekusias kalvas „karo keliu“, nutiestu lygiagrečiai su Adriano siena vakarinio Nortumberlando grafystės pakraščio link. Kelias rangėsi per slėnį, šen bei ten išsimėčiusias lygumas, kuriose žolę rūpšnojo laisvai besiganančios avys, kol horizonte išniro grėsmingai dunksantis didžiulis miškas. Jo dydis visada užgniauždavo Anai kvapą, iš visų pusių aukštai kylantys medžiai, supynę savo sodriai žalius ir rudus vainikus į margą miško skiautinį, primindavo Kanadą ar net Aliaską. Gal ši vietovė ir negalėjo pasigirti egzotišku klimatu, bet, reikia pripažinti, šilumos trūkumą neabejotinai kompensavo žadą gniaužiantis gamtos grožis.

Autobusiukas stenėdamas puškavo keliu pro medžius, Ana sulėtino greitį, dairydamosi išvažiavimo prie dirbtinio ežero pakrantėje išnuomotų poilsio namelių. Pamačiusi, ko ieškojo, pasuko protestuojantį trantą dar vienu vingiuotu keliuku ir jis atvedė prie ryto šviesoje žvilgančio it plienas vandens. Pakrantėje stovėjo ekologiškų žemastogių namukų virtinė, čia buvo įsikūrę lankytojų centras ir užėiga, suvenyrų krautuvėlė ir konferencijų patalpos, taip pat keli vandens sporto įrangos nuomos punktai, „Plėšriųjų paukščių centras“, o šalia ilgos medinės priplaukos stovėjo stoginė valtims. Priplaukoje buvo pririštos kelios valtės bei keleivinis keltas, gabenantis į įvairias vietas palei ežerą. Ana pastatė mikroautobusą aikštelėje, skirtoje lankytojų auto-

mobiliams, pasiražė, išjudindama įskaudusius sprando raumenis, ir pasiruošė iškrauti gyvąjį krovinį.

— Ką gi, pabudome ir kelkimės! Atvažiuome!

Vos spėjus studentams išlipti iš autobusiuko, užvirė sumaištis.

Juodu naro kostiumu vilkintis vyras išsoko iš nediduko motorlaivio ir pasileido bėgte, basomis kojomis šlepsėdamas per medinę priplauką. Pasiekęs pusiaukelę suriko vieno iš nuomos punktų pusėn, karštligiškai mostaguodamas, kad atkreiptų dėmesį.

— *Mičai! Nutiko nelaimė!*

Iš nuomos punkto išsyk išbėgo atletiškas vyras, vilkintis marškinėlius su kompanijos logotipu, rankose laikydamas žaliu kryžiumi pažymėtą baltą drobinį maišą. Jį pasitiko du ar trys vietiniai, išskubėję iš užėigos pažiūrėti, dėl ko kilo sambrūzdis.

Ana iš kišenės išsitraukė mobilųjį telefoną, ketindama iškviesti greitąją pagalbą, bet suirzo pamačiusi, kad nėra ryšio.

— Likite čia! — sukomandavo studentams, bet tik veltui aušino burną. Istorijos profesorės įsakas negalėjo varžytis su ligistu smalsumu, todėl jaunuoliai ėmė pamažėle slinkti sąmysio pusėn.

Anai buvo garbės reikalas pasisiūlyti suteikti pirmąją pagalbą, todėl ji nurisnojo vandens link ir prasiskverbė pro augančią smalsuolių minią.

— Ar kas nors iškvietė pagalbą? — Ana kreipėsi į susirūpinusią moterį, maždaug penkiasdešimties, vilkinčią įprasta kaimo aprangą.

— Greitoji važiuoja, bet Mičas jau ten, kartu su Fredžiu, jis daro, ką gali.

Ana linktelėjo, nutilo ir sulaikiusi kvapą ėmė laukti, ar vyro pastangos duos vaisių. Stovėdama šiek tiek atokiau matė, kaip sparčiai kilojasi Mičo pečiai, šiam atliekant dirbtinį kvėpavimą nejudriai ir į nieką nereaguojančiai jaunai blondinei, tįsančiai be gyvybės ženklų motorlaivio dugne. Už kelių metrų stovėjo kapitonas, raumeninga ranka apglėbęs nuo šoko papilkėjusį jaunesnį vyrą, nenuleidžiantį akių nuo gulinčios merginos. Įtampos pritvinkusioje tyloje susirinkusieji girdėjo švogždžiantį gelbėtojo alsavimą, šiam iš visų jėgų stengiantis išsaugoti merginai gyvybę.

— Nagi, — šaižiai išspaudė Mičas.

Vienas, du, trys, keturi, penki.

— Nagi!

— Ji neišgyvens, — Oliverio balsas užlūžo, Fredis dar stipriau apglėbė ją per pečius.

— Palauk, vaikine, — instruktoriaus balsas suskambo užtikrinčiau, nei šis jautėsi. — Liza atsigaus, pamatysi.

Po dar vienos begalinės įtemptos tylos akimirkos pasigirdo garsus springimas — Liza Houp atpylė plaučiuose susikaupusį vandenį ir žiopčiodama ėmė gaudyti orą.

— Ačiū dievui, — sumurmėjo Ana; ją užliejo palengvėjimo banga.

Ji giliai iškvėpė ir nunėrusi akis pamatė, kad jai į ranką tvirtai įsikibo šalia stovinti moteris, kuri užsimerkusi tyliai meldėsi.

Ana spustelėjo jai pirštus ir ne iškart juos paleido, nes bėdos tuo nesibaigė.

2 skyrius

Detektyvas vyresnysis inspektorius Maksvelas Finli-Rajenas žvaliu žingsniu įžengė į naująją Nortumbrijos policijos būstinę. Gal ir galėjo palaukti iki pirmadienio prieš grįždamas į darbą, bet Ana išvažiavo su studentais visam savaitgaliui, tad Rajenas nusprendė padaryti staigmeną savo komandai ir pažiūrėti, ar teisingumo deivė nepavargo laikyti svarstyklių, kol jis buvo išvykęs medaus mėnesio.

Rajenas nužirgliojo per platų priimamąjį ir išsišiepė pamatęs, kaip apstulbo už stalo sėdintis budintis seržantas, greičiausiai kaip gyvas neregėjęs įdegusio, o juolab besišypsancio vyresniojo inspektoriaus. Rajenas smagiai jam pamojavo ir praėjo pro tvirtas dvigubas duris, atsiveriančias į pagrindinę biuro erdvę, kurioje buvo įsikūręs Kriminalinių tyrimų skyrius.

Vyresnysis inspektorius užbėgo laiptais į antrą aukštą ir švilpaudamas panosėje nužingsniavo plačiu pagrindiniu koridoriumi, išdažytu nuobodžia rusva spalva. Šviežių dažų kvapas spėjo išsivadėti nuo naujojo pastato atidarymo, buvo justai, kad patalpos turi šeiminingą: vištienos troškinio aromatas maišėsi su sudvisusio prakaito tvaiku, o ką jau kalbėti apie kanalizacijos vamzdžių smarvę, sklindančią nuo vyrų tualetų pusės.

Vis dėlto įžengęs į atviro plano patalpą, skirtą kriminalinių tyrimų komandai, pasijuto lyg patekęs į vaiduoklių miestą. Visi stalai buvo įtartinai tušti, nesimatė įprastinių pusiau nugurtų kavos puodelių, traškučių pakelių ir kitų smulkmenų, paprastai

užgriozdinančių stalus savaitės pabaigoje. Kitoje patalpos pusėje gailiai skambėjo telefonas. Vyresnysis inspektorius dėbtelėjo į jį, suraukęs juodus antakius.

— Kur visi, velniai rautų?

Še tau ir dramatiškas sugrįžimas.

Rajenas numetė plastikinį maišelį su smulkiais suvenyrais ant savo stalo, apsisuko ir išdrožė į koridorių, kyštelėjo galvą į kaimyninius kabinetus, bet visi jie buvo tušti. Pasitelkęs eliminavimo metodą, Rajenas pasiekė konferencijų sales trečiame aukšte, įkurdintas šalia viršutinių policijos hierarchijos sluoksnių atstovų kabinetų. Priėjęs didžiausią konferencijų salę, pamatė ryškų užrašą juodomis raidėmis VYKSTA SUSIRINKIMAS, tad stumtelėjo duris ir išvydo pareigūnų sausakimšą salę. Čia buvo susirinkę visi, pradėdant nuo menkiausio administratoriaus ir baigiant vyresniuoju inspektoriumi. Salės priekyje stovinti naujausia policijos administracijos narė, vyriausioji detektyvė Dženiferė Lukas, kreipėsi į susirinkusiuosius.

Vos tik pamačius naująją bosę, gera Rajeno nuotaika išgaravo kaip dūmas; jis atsišliejo į sieną, sukryžiuo rankas ant krūtinės ir ėmė klausytis inauguracinės Dženiferės Lukas kalbos.

Klausytojai sužavėti, pamanė vyresnysis inspektorius, jie gauda kiekvieną moters žodį.

Kodėl gi ne?

Jie nieko nežinojo apie nuostabiąją naująją viršininkę; nenumanė apie jos polinkį į manipuliacijas ar troškimą viską kontroliuoti bet kokia kaina. Rajeno nelaimei, jam teko visa tai patirti savo kailiu prieš daug metų, kai buvo daug jaunesnis ir dirbo Londono policijoje. Iš naivumo ir nereikalingo gailėsčio Rajenas tuo metu neparašė oficialaus skundo, o dabar taisyti

klaidą jau vėlu. Būtų jo žodis prieš laipsniu vyresnės pareigūnės žodį, kaip ir prieš daugelį metų.

Vis dėlto, Rajeno manymu, nuo to laiko nutekėjo nemažai vandens. Lukas niekuo neišsidavė griežianti ant jo dantį ar atsekusi paskui Rajeną į Nortumberlandą ne dėl aukštesnio karjeros laiptelio, o dėl kitos priežasties. Rajenas ilgai stengėsi pamiršti jų buvusius santykius, liko tikėtis, kad tą patį padarė ir Dženiferė Lukas.

Gal jie galėtų, įdėję šiek tiek abipusių pastangų, taikiai dirbti kartu.

Tačiau Rajenas įtariai prisimerkė, girdėdamas jos aiškų, užtikrintą balsą, sklindantį po salę.

— Noriu visus patikinti, kad būsiu didžiausia jūsų sąjungininkė visada, kai jums manęs prireiks. Nepaaukosiu jūsų valdžiai, kai reikalai pakryps nepalankia linkme ir neieškosiu kaltų, kai kas nors nutiks ne pagal planą. Mainais iš jūsų tikiuosi ištikimybės ir darbštumo, kartu kuriant geresnį ir šviesesnį Kriminalinių tyrimų skyrių.

Pasigirdo pritariamas murmesys ir padriki aplodismentai.

Pataikūnai, pamanė Rajenas.

Lukas su pasitenkinimu permetė žvilgsniu pavaldinių veidus ir regimai nustebo, išvydusi aukštą Rajeno figūrą salės gale — vyresnysis inspektorius stebėjo ją su neįskaitoma išraiška, galinčia reikšti tiek panieką, tiek nuobodulį. Dženiferė Lukas šykščiai šyptelėjo, pripažindama, kad detektyvas ją pričiupo. Susirinkimas buvo suplanuotas jam nesant. Ji puikiai žinojo, kad Rajenas į darbą turi grįžti tik pirmadienį. Jis neabejotinai suprato, kokie buvo Dženiferės Lukas motyvai, ir niekino ją už tai, kad stengėsi atskirti jį nuo kolegų. Kriminalinių tyrimų

skyriuje netrūko žmonių, kurie mieliau viršininko kėdėje matytų Rajeną, bet, jam atsisakius posto, teko pasitenkinti Dženiferė. Ji nuo pat pradžių užsimojo aiškiai visiems parodyti, kas čia užsakinėja muziką.

Grįžęs Rajenas rado skyriuje naują tvarką, ir kuo greičiau su ja susitaikys, tuo geriau.

O jei ne... Ką gi, tai nebus pirmas kartas, kai Dženiferė pastatys jį į vietą, tiesa?

Ji nusišypsojo dar plačiau.

— Skyrius neseniai sulaukė daug kritikos, — sklandžiai tęsė vyriausioji detektyvė. — Vargu ar turiu priminti savo pirm-tako veiksmus, — ji kalbėjo apie vyriausiąją detektyvą Gregsoną, Rajeno ir jo komandos dėka neribotam laikui įkištą už gro-tų, — ar tuos kartus, kai vietoj apibrėžtų policijos procedūrų pasitelkti impulsyvūs sprendimai užtraukė skyriui nešlovę.

Supratęs tarp eilučių slypinčią užuominą apie jo seržan-tui prieš kelis mėnesius skirtą drausminę nuobaudą, o ką jau kalbėti apie tuos kartus, kai jam pačiam teko peržengti griežtas taisykles, kad atliktų darbą, Rajenas tvirčiau sukando dantis.

— Tačiau nuo šiol viskas pasikeis. Mes pelnysime visuo-menės pasitikėjimą ir atgausime prarastą reputaciją, — Dženiferė Lukas išskėtė rankas. — Padarykime tai kartu.

Ji atsitraukė, praleisdama į priekį policijos viršininkę Morrison. Šioji eidama pritariamai plojo it cirko ruonis.

— Noriu oficialiai pasveikinti vyriausiąją detektyvę Lu-kas prisijungus prie mūsų ir padėkoti už įkvepiančius žodžius. Neabejoju, kad visi su jais sutinkame ir šimtu procentų palai-kome. Mes dirbame įstatymo ir tvarkos srityje, tad pradėkime nuo savęs...

Rajenas nebegalėjo ilgiau tvirti. Atsistūmęs nuo sienos, išėjo iš salės, nesukdamas galvos dėl to, kas pamatys. Jis neliks klausytis bereikšmių tauškalų, skirtų pamaloninti auditoriją, gražių žodžių, subtiliai suvarančių peilį jo detektyvų komandai į nugarą. Visi jie buvo atsidavę vyrai ir moterys, pašventę savo gyvenimus tam, kad užtikrintų teisybę aukoms, nukentėjusioms nuo sunkiausių nusikaltimų, kokius tik vienas žmogus gali padaryti kitam.

O Lukas užsigeidė nubraukti jų įdirbį, norėdama išaukštinti savo įvaizdį visuomenės akyse?

Šleikštu.

Rajenas metė triuškinantį žvilgsnį per petį ir jau buvo beieinąs pro duris, bet išgirdo su niekuo nesupainiojamus sunkius seržanto žingsnius ant kilimu išklotų grindų.

— Ei! Neskubėk, bernužėli!

Galvotrukčiais lėkęs Kriminalinių tyrimų skyriaus koridoriais iki pat tarnybinės automobilių stovėjimo aikštelės detektyvas seržantas Frenkas Filipsas žiopčiodamas gaudė orą, bet išdidumas neleido prisipažinti uždusus. Taigi, jis įtraukė žvarbaus rudeniško oro į plaučius, kad atgautų kvapą, ir budriai akmeniniu veidu nužvelgė šalia stovintį vyrą.

Rajenas susigrūdo rankas į kišenės.

— Prisiklausiau tiek propagandos, kad užteks visam likusiam gyvenimui, — nedaugžodžiavo vyresnysis inspektorius. — Mane pykina nuo tų paistalų apie visuomenės nuomonę. Visuomenė apie mus galvotų daug prasčiau, jei nesugautume nusikaltėlių, su tuo niekas nepasiginčys.

Filipsas nutaisė iškalbingą miną.

— Aha, bet šviežiai iškepti bosai visada mėgsta vaizduotis sakantys Kalno pamokslą. To galima buvo tikėtis.

— Nesąmonė.

Filipsas pasikasė smakrą, slėpdamas šypseną.

— Turbūt dabar netinkamas metas paminėti, jog valdžia pastebėjo, kad paskubėjai išeiti?

Rajenas iškalbingai pažvelgė į seržantą.

— Taip ir maniau. — Filipas skubiai pakeitė temą: — Po medaus mėnesio tu visas švyti, — ištarė jis, mostelėjęs į įdegusias Rajeno rankas. — Bet tu jau ne Bora Boroje, sūneli. Jei neužsivilksi palto, persišaldysi.

— Ačiū, mama, — atkirto Rajenas.

Tą akimirką veriamai suskambo vyresniojo inspektoriaus telefonas, laiku primindamas, kad jo svarbiausia pareiga — padėti nusikaltimų aukoms. Kai pamatė ekrane Anos vardą, Rajeno veidas sušvelnėjo.

— Jau manęs pasiilgai?

Netrukus šypseną vyresniojo inspektoriaus veide pakeitė profesinis susidomėjimas, o po kelių minučių baigęs pokalbį jis atsigręžė į Filipą.

— Nori nuvažiuoti į kaimą?

Filipso antakiai šovė link retėjančių plaukų linijos.

— Šviežias atvejis?

— Atvirkščiai, Frenkai. Turim negyvėlį, įkalintą po milijardais litrų vandens.

Atvažiavus į mažą turistinį miestelį, pavadintą Kilderio pakrante, Rajeno ir Filipso dėmesį pirmiausia patraukė ne plačiai nu-

sidriekęs kraštovaizdis, bet nenatūrali *tyla*. Žmonės, prieš tai kuždėjęsi apie tai, ką Liza Houp pamatė gelmėje, nutilo ir, susispietę būreliais šalia lankytojų centro, stebėjo policijos narus, vilkinčius specialius nardymo kostiumus ir pasirengusius imtis šiurpios užduoties; šalia jų ant žemės gulėjo šunys, išmokyti suuosti palaikus.

Rajenas įsuko į automobilių aikštelę; sekundėlę jo dėmesį prikaustė senas Anos kledaras, dar vadinamas mikroautobusu, vienišaujantis už kelių stovėjimo vietų. Žmonos nesimatė nė ženklo, bet Rajenas spėjo, kad ji padeda studentams įsikurti, aišku, jei tik šiuo metu neskambina vietiniam mechanikui, kad nutemptą tą surūdijusią geldą.

— Galiu lažintis iš ko nori, kad šunys nesuuos lavono vandeny, — pareiškė Filipas, kai jie, garsiai trinktelėję durelėmis, išlipo iš mašinos.

— Esu matęs, kaip jiems pavyksta, — paprieštaravo Rajenas. — Neįtikėtina, ką jie gali užuosti.

Filipas neatrodė įtikintas.

— Lavonas — ne jautienos kepsnys.

— Lažinuosi iš bokalo, kad šunys nuves į reikiamą vietą, — vyresniojo inspektoriaus atsakas nuskambėjo atsainiai.

Filipas iškart užuosdavo beviltiškas lažybas, bet nusprendė surizikuoti.

— Aha, lažinamės.

Rajenas šyptelėjo ir iškart vėl surimtėjo; jie perėjo per gatvę pasikalbėti su seržante, vadovaujančia nedidukei policijos narų komandai iš Jūrų policijos Povandeninės paieškos skyriaus. Keli narai vilkėjo sauso tipo kostiumus, saugančius nuo nuodingų ar pavojingų vandenyje esančių medžiagų, nors dirbtinis ežeras

buvo toks skaidrus, kad ši atsargos priemonė praktiškai buvo nebūtina. Trumpo pokalbio metu pareigūnai išgirdo tai, ką jau žinojo: kiek anksčiau šį ryt vietinis nardytojas panėrė su porele, lankančia nardymo kursus pažengusiesiems. Liudytoja Liza Houp atsitiktinai išjudino nedidelę žemių krūvą ežero dugne, puolė į paniką, prarado orientaciją, paleido iš burnos deguonies baliono vamzdelį ir įkvėpė daug vandens, bet prieš tai spėjo pastebėti jaunuolio kūną.

— Ar ji dar ką nors pasakė apie palaikų būklę? — pasiteiravo Rajenas.

Seržantė papurtė galvą.

— Liza Houp išvežta į ligoninę apžiūrai, ją palydėjo vienas iš vietinių pareigūnų. Vos tik gydytojai leis, ją iškart apklaus.

Rajenas linktelėjo. Tam, kad nuspręstų, ar tai Kriminalinių nusikaltimų skyriaus byla, turėjo būti ištrauktas kūnas. Tai Jūrų policijos darbas, o Rajenas žinojo, kad už juos geresnių specialistų nėra.

— Dar vienas dalykas, — pridūrė atsiminusi seržantė. — Mergina sakė, kad kūnas atrodė dėmėtas.

— *Dėmėtas?* — pakartojo Filipas.

— Ji taip sakė — gal dėl aplink sukilusio dumblo, — seržantė gūžtelėjo ir tyliai pašvilpė vienam iš šunų, šis kilstelėjo galvą nuo žemės. — Netrukus patys pamatysime.

Jie pažvelgė į vandenį, susivėlinęs išskristi erelis žuvininkas nusklendė palei švelniai ryto vėjelio pašiaušta ežero paviršių.

— Saugaus nardymo, — sumurmėjo Rajenas.

3 skyrius

Ilgai laukti neteko.

Fredis Milburnas gan tiksliai nurodė, kur taryt jo motorlaivis buvo išmetęs inkarą. Po valandos išmokytų šunų šniukštinėjimo narams pavyko susiaurinti paieškos zoną. Pripučiamas plūduras žymėjo reikiamą vietą, nuo jo driekėsi virvė iki policijos katerio su keturiais narais, penktasis panėrė pradėti sistemingą paiešką, kuri bus tęsiama vis plačiau. Paieškai nedavus greitų rezultatų, narai panėrė puslankio formos rikiuote ir naršė dumblą ant ežero dugno, kol rado, ko ieškojo.

Sausumoje laukęs Rajenas šią žinią išgirdo per radijo stotelę, širdį gnybtelėjo pernelyg gerai pažįstamas liūdesys dėl mirusiojo ir jo paliktų artimųjų.

— Deja, tu man skolingas alaus, — sumurmėjo jis prie šono stovinčiam Filipui.

— Aha, ko gero, mums prireiks alaus, — tyliai atsiliepė Filipas. — Liečiau paruošti lavoninę.

Rajenas linktelėjo ir, prisidengęs akis nuo žlibinančios saulės, stebėjo, kaip išnirio narai ir kateris nedelsdamas pajudėjo link kranto. Vyresnysis inspektorius liepė keliems vietiniams konstebliams patraukti žmones iš pakrantės, mat čia vis dar stovėjo būrelis vietinių smalsuolių. Stabtelėjęs ir peržvelgęs jų veidus, jis pamatė įdomų būrį jaunuolių ir senių, vyrų ir moterų, dirbančių prieplaukoje arba kaimyniniuose kurortuose, kurių buvo pridygę dirbtinio ežero pakrantėje. Jei čia buvo įvykdytas

nusikaltimas, neprireiks daug laiko, kad naujiena pasklistų po tokį retai apgyvendintą kraštą kaip Kilderis, nesutrukdys net šimtai hektarų miško ir dangaus.

— Bose?

Rajenas pasekė Filipso žvilgsnį. Prieplaukos gale buvo pastatytas plastikinis tunelis, siekiant bent iš dalies išsaugoti velionio orumą, o profesionalai iš koronerio įstaigos stūmė metalinius neštuvus, skirtus kūnui pergabenti, cypindami ratukus ant medinių prieplaukos lentų.

Jie laukė prie netoliese pastatyto privataus greitosios pagalbos automobilio be skiriamųjų ženklų, pasiruošę išvysti nemalonų motulės gamtos darbo rezultatą. Nė vienam iš vyrų nebuvo pirmiena matyti oro ir vandens paveiktus palaikus, tad artėjant neštuvams jie sąmoningai pasistengė nuslopinti jausmus. Vis dėlto Rajenas, užsimovęs nitrilo pirštines ir atsegęs dukslų juodą maišą, vos nežingtelėjo atgal, ištiktas šoko.

Į jį žvelgė mumifikuotas paauglio veidas, oda buvo perdžiūvusi ir įgavusi tamsiai rudą spalvą. Smilkinyje po susivėlusiais plaukais žiojėjo žaizda, per daugybę metų užsitraukusi ir virtusi giliu, neįtikėtinai gerai išsilaikiusiu įdubimu.

Tai buvo neįmanoma.

— Frenkai?

Rajenas mostelėjo seržantui, stovinčiam atokiau, kol skrandžio turinys nustojo vartytis salto, ir ryžtingai žengė į priekį.

— Ką gi, kažkas naujo, — išspaudė Filipsas, įsistebeilijęs į susitraukusią figūrą polietileno įkapėse. Netrukus jį užplūdo užuojauta, mat jaunuolio bruožai vis dar buvo atpažįstami, matėsi net ant smakro prasikalę barzdos šeriai.

— Dar nesu matęs taip gerai išsilaikiusio kūno, — sumur-

mėjo Rajenas ir nufotografavo jį, kad galėtų palyginti su dingusių asmenų nuotraukomis. — Pastebėjai galvos traumą?

Filipsas nužvelgė gilų įkirtį kaukolėje ir dar sykį atsikrenkštė.

— Aha, tokio smūgio būtų užtekę jį pribaugti.

Pareigūnai įsiminė tai, kas buvo likę iš vaikinuko veido, ir Rajenas užtraukė lavonmaišį bei žingtelėjo atgal.

— Ką manai? — pasiteiravo Filipsas. — Ar turėtume jį perduoti Dingusių asmenų skyriui?

Rajenas pagalvojo apie biudžetą ir išteklius, tada prisiminė amžiams sustingusį berniuko veidą. *Kuo jis vardu?* Kiek jam buvo metų, kaip mirė? Žmonės retai kada šitaip susižaloja galvą paprasčiausiai parkrisdami arba nuskęsdami. Labiau tikėtina, kad vaikinukas buvo sužeistas sausumoje, o tada piršosi klausimas, kaip jis atsidūrė ežero dugne.

Mažų mažiausiai tai buvo įtartina.

— Ne, — apsisprendė Rajenas. — Mes jo neatiduosime. Greičiausiai kas nors jo ieško, privalome išsiaiškinti, kas. Iki to laiko jis — vienas iš mūsų.

Andžela Grėj nuo vitrinos suvenyrų krautuvėlėje nuvalė nematomą dulkelę, ji trynė stiklą ritmiškais sukamaisiais judesiais, kol šis ėmė spindėti. Visa parduotuvėlė atrodė nepriekaištingai, pradedant išblizgintomis medinėmis grindimis, baigiant kruopščiai išvalytomis lentynomis, pilnomis įvairių mažmožių, žaisliukų ir įvairiausių dydžių bei formų knygu. Pro didžiulius langus Andželai už nugaros vėrėsi panoraminis vaizdas į dirbtinį ežerą, kuris, artėjant vidurdieniui ir saulei vis aukščiau ropščiantis į dangų, po truputį atgijo.

Tačiau Andžela nežiūrės.

Ji žinojo, kad pakrantėje dirba policijos narai. Matė, kaip jie prieš kelias valandas atvažiavo su keliais vietiniais policininkais triukšmingomis patrulių mašinomis. Sirenų gausmas tebeskambėjo ausyse, trikdydamas krautuvėlės ramybę, ir priminė jai visus kitus kartus, kai policija atvažiuodavo pranešti, kad galbūt rado Dankano lavoną. Pareigūnai niekaip nenorėjo pripažinti to, su kuo Andžela buvo *priversta* susitaikyti — tai buvo nuolatinis dirgiklis, žaizda, neužgysianti tol, kol gerų norų vedama policija nesiliaus jos kamuoti skambučiais, kaip visus šiuos ilgus tuščius metus.

Argi ji jiems nesakė, ar vis nekartojo?

Dankanas pabėgo.

Jis nenorėjo pasilikti tokiame ramiame miestelyje kaip Kilderis ir tiek. Jos berniukas buvo ambicingas, svajotojo apkeliauti pasaulį. Kas jį čia laikė? Dievaži, kai Džoną atleido, jiems neliko pinigų prabangioms atostogoms užsienyje.

Andželos sūnus ėmė ir išvažiavo — štai ir visa istorija.

Kartais ji leisdavo sau įsivaizduoti, kaip Dankanas dabar atrodo. Jis turėtų būti išvaizdus, Andžela tuo neabejojo: regėjo jį laisvai krentančiais pelenų spalvos plaukais ir žaliomis akimis. Turbūt Dankanas gyvena kokiam nors šurmulingame mieste, pavyzdžiui, Niujorke. O gal jis Afrikoje padeda gelbėti nykstančias gyvūnų rūšis. Sūnus visada buvo labai rūpestingas.

Iš akies išsprūdo ašara, Andžela staigiai ją nusibraukė ir vis greičiau bei smarkiau ėmė šveisti stiklą.

Kartais ji spėliodavo, ar Dankanas neserga amnezija. Gal nutiko koks nors siaubingas įvykis, sutrukdęs jam visus šiuos

metus susisiekti su tėvais. Andžela per televiziją matė dokumentinių filmų apie tokius dalykus.

Štai dėmelė.

Ji akimirką stabtelėjo, kritiškai nužvelgė vitriną, sucaksėjo liežuviu ir pradėjo iš naujo.

Svarbu, kad rankos būtų užimtos, pamanė moteris. Kai rankos užimtos, į galvą nelenda įkyrios mintys. Žmonės sakydavo, kad Andželai laikas į pensiją, kad ji per sena tiek daug dirbti. Gal jie ir teisūs, bet kuo ji užsiimtų?

Jei sėdėtų namie, turėtų per daug laiko apmąstymams.

Andžela nupūtė nuo akių išsprūdusią sruogą ir pastebėjo savo atvaizdą spindinčioje vitrinoje. Nors veidas atrodė neryškus, ji matė moterį, artėjančią prie septyniasdešimties, su šiurkščių žilų plaukų kupeta, be jokių aliuzijų į šukuoseną. Andžela nustojo stengtis kovoti su laiku, daugeliu atžvilgių net džiaugėsi atėjusia senatve. Ji neturėjo anūkų, kuriuos reikėtų linksminti, sekmadieniais netekdavo ruošti didelių, triukšmingų vakarienių. Nebuvo vaikelių švelniais plaukučiais ir mažomis rankutėmis, kuriuos galėtų čiūčiuoti.

Kartais jai atrodydavo, kad girdi ją šaukiantį sūnaus balsą.

— *Mama! Išplovei mano džinsus?*

Andžela nusišypsojo ir papurtė galvą, viena ranka nejučia nuslydo link minkšto pilvo, kur kadaise augo vaikelis.

Beprasmiška norėti to, kas buvo ir bus nepasiekiama.